

**ФОЛЬКЕР
КУЧЕР**

**В А В И Л О Н
Б Е Р Л І Н**

МОКРА РИБА

Харків
«ФОЛІО»
2019

**СМЕРТЬ
У ЛАНДВЕР-КАНАЛІ**

28 квітня — 10 травня 1929 року

Коли вони повернуться? Він прислухався. У темряві кожен маленький звук перетворювався на пекельний шум, кожне шепотіння переростало в гуркіт, мовчання гуділо у вухах. Незатихаючий гул і рокотіння. Біль вганяв до напівбожевілля. Тому довелося сконцентруватися і не звертати уваги на гучний звук крапель. Крапель, що вдарилися об тверду, вологу землю. Він розумів, що це його власна кров сочиться на бетон.

Він не знав, куди його запроторили. Кудись, де його ніхто не чув. Його крики нікого не турбували, бо так було сплановано. Підвал, припустив він. Чи склад? У будь-якому разі, це була кімната без вікон. Жоден промінець світла не долітав сюди, лише слабке мерехтіння. Останній залишок яскравості залишився відтоді, коли він ще задумливо стояв на мосту, спостерігаючи за вогнями потяга. Думки про плани, думки про неї. Потім удар і падіння в темряву. Темряву, яка й досі не полишала.

Він тремтів. У вертикальному положенні його утримували лише мотузки на ліктях. Ноги не відчувалися, наче їх більше не було, перетворившись у суцільний біль, як і занімілі руки. Тому він вклав усю силу в плечі, щоб якось вирівняти тіло. Мотузки вп'ялися в шкіру, усе тіло вкрилося потом.

Відіння з'явилися знову, і він не міг їх позбутися. Важкий молот. Його рука, прив'язана до цієї сталевій балки. Звук роздроблених кісток. Його кісток. Нестерпний біль. Крики, які вкупі перетворилися в один оглушливий крик. Безсилля. А потім пробудження з темної ночі: біль, який вп'явся в кінцівки тіла, проте не проникнув всередину, бо він стримав його.

Вони напompували його наркотиками, і це полегшило страждання. Мабуть, хотіли зробити його поступливішим, отож йому довелося переборювати цю слабкість. Знайома мова також дещо пом'яксувала його. Але голоси звучали жорсткіше, ніж у його пам'яті. Набагато важче. Значно холодніше. Злісно.

Світланин голос говорив тою самою мовою, але як це інакше звучало! Її голос присягався в любові й розкривав таємниці, її голос був знайомий і пригожий. Так, вона навіть оживила яскраве місто. Місто, яке він залишив. Він ніколи не забував його, навіть на чужині. Воно залишалося його містом, містом, що заслуговувало кращого майбутнього. Його краєм, який заслужив кращого майбутнього.

Хіба вона не хотіла того самого? Вигнання злочинців, які захопили там владу. Він пригадував ту ніч, безсонну ніч у ліжку, теплу літню ніч, яка здавалася вічністю. Світлана. Вони кохали один одного та довіряли свої таємниці. І об'єднали їх в одну велику таємницю, щоб трохи наблизитися до своїх надій.

Усе відбувалося так добре. Але хтось, мабуть, зрадив її. Вони викрали його. А Світлана? Якби лише знати, що з нею. Вороги навколо.

Вони затягнули його в це темне місце. Він передбачив їхні питання ще перед тим, як вони були озвучені. Він наче відповідав, не сказавши нічого. А вони навіть не зрозуміли цього. Вони були дурні. Їх засліплювала жадібність. Потяг вже був у дорозі, але вони не повинні були дізнатися про це. За жодних обставин, бо план наближався до завершення. Він зазирнув їм в очі, перш ніж вони завдали удару, і там побачив лише жадібність і тупість.

Перший удар був найгіршим. Усе, що відбулося опісля, лиш помножувало біль.

Впевненість у незворотності смерті зробила його сильним. Отож він міг витримати усвідомлення, що ніколи не зможе ходити, не зможе більше писати, не торкатиметься до неї знову. Вона була тепер просто спогадом, і з цим довелося змиритися. Але він ніколи не розкрив би цих споминів.

Куртка. Він повинен був добратися до своєї куртки. Майже неможливо. У ній була капсула. Врешті, як і всіх, хто володів таємницями, які не повинні потрапити до рук ворога. Він відреагував надто пізно, не розпізнав пастку, інакше давно б розкусив капсулу. Отже, вона все ще була прихована в підкладці. У його піджаку, що лежав там на кріслі, обрис якого ледь проглядався в п'ятні.

Вони не скували його. Після того, як роздробили йому руки та ноги, просто підвісили на мотузку, щоб зручніше було знущатися, коли він отямиться від больового шоку. Вони не залишили жодного охоронця, перебуваючи в упевненості, що ніхто не чутиме його криків. Він усвідомлював, що це його останній шанс. Дія наркотику припинялася. Біль стане нестерпним, можливо, він знову знепритомніє, якщо шнурки не втримуватимуть його. Наскільки довго? Думка про повернення болю стала нагадуванням про перенесені тортури, від чого виступив піт на чолі.

Отож жодного вибору.

Тепер!

Він стиснув зуби й заплющив очі. Він звільнив обидві руки, пахви втрапили опору, а відтак і все тіло. Драглиста маса, що колись була його ногами, нарешті торкнулася підлоги. Він крикнув ще до того, як тулуб повалився на бетон. Лиш би не втратити свідомість! Кричи, але залишайся на поверхні, не занурюйся в небуття! Він скорчився на підлозі та відновив дихання, пульсуючий жалячий біль потроху вщухав. Він зробив це! Він лежав на землі й міг рухатися. Відтак поповз на ліктях та колінах, залишаючи за собою сліди крові.

Невдовзі він опинився біля стільця і стягнув зубами куртку. Він жадібно схопив одяжину. Правим ліктем зафіксував її й уп'явся зубами в підкладку. Біль лише розлютив його, і він розірвав тканину з гучним тріском.

Несподівано він нестримно заридав. Ним оволоділи спогади — так велика кішка хапає і вовтузиться свою жертву. Спогади про неї. Він ніколи більше її не побачить. Він знав це відтоді, як потрапив у пастку, але раптом йому стало страшно. Наскільки він любив її! Як сильно!

Поступово він вгамувався. Його язик намацував капсулу, відчуваючи бруд і ворс, аж нарешті торкнувся гладкої, прохолодної поверхні. Різцями він обережно витягнув її з підкладки. Готово! Вона була в роті! Капсула, яка припинить усе! Тріумфальна посмішка промайнула по зболеному обличчі.

Вони нічого не дізнаються. Вони будуть звинувачувати один одного. Вони надто тупі.

Він почув, як десь нагорі відчинилися двері. Звук затих у темряві, як удар грому. Кроки по бетоні. Вони повернулися. Можливо, почули крик? У зубах він затиснув капсулу, приготувався розкусити. Він був готовим це зробити. У будь-яку мить це можна закінчити. Він вирішив трохи почекати. Вони повинні увійти. Він хотів відчувати мить торжества до останньої секунди.

Вони повинні побачити це! Вони повинні безпорадно стояти поруч і спостерігати, як він від них утікає.

Він заплющив очі, коли відчинилися двері і яскраве світло пробилось у темряву. Потім він розкусив. З легким тріском скло розколося в роті.

Чоловік дещо нагадував Вільгельма II. Характерні вуса, пронизливий погляд. Як на портреті, що в часи імператора висів у кімнаті кожного добropорядного німця — а подекуди зберігся і досі, хоча імператор понад десять років як відрікся від престолу й відтоді вирощував тюльпани в Голландії. Такі ж вуса, такі самі пронизливі очі. Але на тому подібність закінчувалася. Цей «імператор» не мав шпильстого шолома, той висів разом із шаблею та уніформою над бильцями ліжка. Цей чоловік не мав нічого, крім настобурчених вусів й імпазантної ерекції. Перед ним на колінах стояла не менш оголена жінка, обдарована пишними формами, явно налаштована віддати «царському скіпетру» належну повагу.

Рат мляво гортав світлини, дійсною метою яких було розпалити жагу. Інші фото зображали кайзерівського двійника та його партнершу вже в дії. Незалежно від сплетення їхніх тіл, вражаючі вуса весь час потрапляли в кадр.

— Свинство!

Рат озирнувся. Поліцейський заглядав через його плече.

— Таке свинство, — продовжив служака, похитуючи головою, — це образа монарха, за таке раніше ув'язнювали.

— Але наш імператор не виглядає надто ображеним, — відреагував Рат. Він закрив папку з фотографіями й поклав її на хиткий стіл, що був наданий у розпорядження. Чоловік у синій уніформі відреагував злим поглядом з-під кашкета, мовчки відвернувся і пішов до своїх колег. У кімнаті перебувало восьмеро у формі, розмовляючи на півтонах, дехто зігрівав руки горнятками з кавою.

Рат зиркнув на них. Він знав, що поліцейські 220-го відділку мали інші проблеми, ніж дружню підтримку кримінального інспектора з Алекса. Протягом трьох днів ситуація ускладнилася. На середу припадало перше травня, і начальник поліції Цьоргібель заборонив в Берліні всі травневі демонстрації, але комуністи прагнули промарширувати, незважаючи на заборону. Поліція нервувала. Розповсюджувалися чутки про запланований переворот: більшовики хотіли замутити революцію, щоб досягти «радянської Німеччини» бодай із десятирічним запізненням. А в 220-му окрузі поліція була більш знервована, ніж у більшості інших районів Берліна. Нойкельн був робочим кварталом. Більш червоним був хіба Веддінг.

Поліцейські перешіптувалися. Час від часу чоловік у синій уніформі крадькомі зиркав у бік комісара. Геренон вибив із пачки цигарку «Оверш-тольц» та запалив. Було очевидним, що він був тут таким самим бажаним,

як Армія Порятунку в нічному клубі. Відділ «поліції моралі» не користувався серед колег доброю репутацією. Ще два роки тому основним завданням інспекції Е було спостереження за борделями в місті. Такий собі державний нагляд, адже лише офіційно зареєстровані повії могли працювати на цьому поприщі. Багато чиновників безсоромно використовували цю залежність. Поки новий закон про боротьбу з венеричними хворобами не передав ці функції від поліції моралі до органів охорони здоров'я. Відтоді інспекція Е займалася незаконними нічними клубами, сутенерами та порнографією, але її репутація від того не покращилася. Постійно залишалося відчуття бруду, з яким постійно мали справу поліцейські.

Рат пускав кільця цигаркового диму над столом. З кашкетів на вішалці дощова вода стікала на підлогу, покриту лінолеумом, зеленим лінолеумом, як і в кабінетах кримінальної поліції на Александерплац. Його сірий капелюх виглядав чужим у середовищі чорних лакованих козирків і блискучих поліцейських зірок, врешті, як і пальто поміж синіми шинелями. Цивільний серед суцільних уніформістів.

Кава в горнятку зі збитою емаллю, якою вони почастували, геть не смакувала. Огидний чорний відвар. Навіть у 220-тому відділку поліція не вміла приготувати каву. Чому в Нойкельні це має бути іншим, ніж на Алекс? Тим не менш, Рат знічев'я зробив ще один ковток. Він і досі сидів тут, бо очікував. Очікував на телефонний дзвінок.

Геренон знову взяв папку зі столу. Світлини, на яких двійники Гогенцолмернів та інших пруських видатних діячів були зображені в недвозначних позах, не належали до ординарної дешевої продукції. Це був не просто фотодрук, але якісні відбитки найкращої якості, добре впорядковані в папці. Бажаючі таке придбати повинні були б викласти кілька марок, отже, це було призначено для вищих кіл. На станції Александерплац газетний торгівець розповсюджував таку продукцію всього в кількох кроках від поліцейської дільниці та кабінетів інспекції Е. Цей чоловік потрапив у поле зору правоохоронців лише тому, що в нього не витримали нерви. Двоє поліцейських намагалися вказати продавцю на банальний журнал, що випав із його лотка, як чолов'яга покинув весь асортимент і кинувся навтьоки. Разом із журналами навколо червоних вух молодих поліцейських закружляли також і порнографічні глянцеві картинки. Захоплення майстерними навичками модельок на хвилику відвернули увагу стражів порядку від затримання меткого втікача. А коли вони розпочали переслідування, того й слід простиг у хаосі будівельних майданчиків навколо Алекс. Невдовзі в обидвох поліцейських повторно червоніли вуха вже в Управлінні, коли вони доставили знахідку до столу Ланке разом зі звітом. Начальник інспекції Е міг бути дуже шумним. Радник із кримінальних справ Вернер Ланке стверджував, що

доброта може пошкодити його авторитету. Отож Геренон згадав, як новий керівник привітав його чотири тижні тому.

— Я знаю, що в тебе є хороші зв'язки, Рате, — волав Ланке. — Але, якщо ти вважаєш, що з цього приводу тобі не доведеться бруднитися, то заріж себе! Винятків тут нема! Тим паче для особи, якої я не просив!

Перший місяць в інспекції Е практично минув. Час, що здався покаранням. Можливо, так і було. Хоча його не понизили, а лишень перевели. Йому довелося покинути Кельн, а також відділ з убивств. Але він і досі був кримінальним комісаром! І він не збирався тут залишатися назавжди. Він не розумів, як це може витримувати Дядько, але робота у відділі Е, здається, колезі дуже імпонувала.

Старший комісар Бруно Вольтер, званий співробітниками Дядьком через свою добродушність, керував своїм слідчим підрозділом, а також сьогоднішнім рейдом. Зовні двору поліцейського відділення стояв автофургон. Там Вольтер із двома дамами з жіночої кримінальної поліції та офіцером спецзагону обговорював деталі запланованої операції. У будь-який момент вона могла розпочатися. Усі чекали сигналу Яніке. Рат лиш уявив собі, як Новачок сидить у затхлій квартирі, яку вони ревізували для спостереження за студією — бінокль в одній руці, а в іншій нервово тремтяча телефонна слухавка. Кримінальний помічник Стефан Яніке з'явився у відділі Е лише на початку квітня, щойно впавши з дуба, як іноді дражниввся Вольтер, бо Яніке отримав призначення на службу в Алекс відразу ж після закінчення поліцейської школи. Але мовчазний блондин зі Східної Пруссії не надто переймався кпинами старших колег, бо сприймав своє покликання серйозно.

Телефон на столі задзвонив. Рат загасив цигарку й потягнувся до блискучої чорної трубки.

• • •

Автомобіль бригади зупинився прямо перед великим орендарським будинком на Германштрассе. Перехожі підозріло спостерігали, як молоді чоловіки в уніформі зістрибували з платформи. У цій частині міста поліція не надто охоче сприймалася. У напівтемряві арки, що вела до заднього двору, уже чекав Яніке, застромивши руки в кишені, з піднятим комірцем і насунутим на лоба капелюхом. Рат ледь придушив хвилю сміху. Яніке докладав великих зусиль, щоб виглядати як запеклий детектив великого міста, але щоразу червоні щоки зраджували хлопчину з села.

— Там має бути близько десяти людей, — сказав Новачок, намагаючись не відставати від Рата й Вольтера. — Я бачив Гінденбурга, Бісмарка, Мольтке, Вільгельма, Вільгельма II та навіть Старого Фріца.

— Ну, я також сподіваюся, що й кілька дівчат, — сказав Дядько й вирушив до другого двору.

Дві дами кислувато посміхнулися. Цивільні співробітники та десяток уніформістів рушили за старшим комісаром до другої задньої будівлі. У дворі п'ятеро хлопчаків грали у футбол консервною банкою. Побачивши поліцію, вони зупинилися і закрутили банкою останній пірует. Вольтер притулив вказівний палець до губ. Найстарший, приблизно одинадцятирічний, мовчки кивнув у відповідь. Нагорі зачинилося вікно. «Фотостудія Йоганн Кьоніг, 4-й поверх» — повідомляла латунна табличка на сходах.

Дядькові довелося залучити одного зі своїх численних інформаторів у берлінському андеграунді, щоб відстежити Кьоніга, тому що фотограф був поки що «табула раса» для поліцейського спостереження. Той робив недорогі фото на паспорт для не дуже багатих клієнтів Нойкельна, тепер і тоді обов'язкові сімейні світлини: немовлята на хутрі полярного ведмедя, діти зі шкільними наплечниками, весільні пари та все таке інше, за бажанням клієнта. Як правопорушник він себе не проявив. Жодної судимості. Але один запис таки був. Політичного характеру. Не обов'язково вчиняти правопорушення, щоб привернути увагу поліції. Рат запалився ідеєю провести пошук по великій картотечі департаменту ІА, політичної поліції, і натрапив на записку, що десятиліття там дрімала: у 1919 р. політичний відділ зареєстрував Йогана Кьоніга як анархіста й завів на нього персональне, хоч і мізерне досьє. Після революційних часів фотограф не проявлявся в політиці, а відійшов у приватні справи, як і багато хто. Але тепер його очевидна антипатія до блиску та слави Пруссії все ж спричинила труднощі зі законом. Не дивно, думав Рат, бути проти монархії з таким прізвиськом, ні до чого доброго не приведе.

Молоді спецпризначенці, схоже, дотримувалися подібних думок.

— Імператор трахається в короля, — пожартував один із них нервово, звертаючись до оточуючих.

Ніхто не засміявся. Вольтер позиціонував спостерігача перед входом у задню будівлю, а разом із рештою групи почав максимально тихо підніматися тьмяними сходами, на які падало трохи світла. Десять у будинку радіо транслювало якийсь шлягер. На другому поверсі відкрилися двері, сива бабуся вистромила носа на сходову клітку, але так само швидко сховалася, помітивши поліцію. Дві жінки та дванадцять чоловіків рухалися безшумно. На самій горі, перед останніми дверима, вони зупинилися. «Йоганн Кьоніг, фотограф». На цей раз напис не був вигравійований на латуні, а надрукований на пожовклій пожмаканій картонці. Вольтер нічого не сказав, просто глянув на командира спецзагону й притулив піднятий правий вказівний палець до губ. Тільки радіо все ще звучало, а з вулиці долинали далекі гудки автомобілів. Достатньо було сильного удару, щоб вибити двері, але Вольтер

відсторонив спецпризначенця. Рат побачив, як Дядько витягнув із кишені плаща відмичку й втрутився в замок. Знадобилося менше п'яти секунд, щоб відімкнути його. Перш ніж відчинити двері, Вольтер витягнув службову зброю. Інші ж зробили те саме. Тільки Рат не спішив витягувати «маузер». Після інциденту в Кельні він поклявся не торкатися пістолета без нагальної необхідності. Він залишився стояти зовні біля дверей, пропустивши озброєних колег. Звідти й спостерігав абсурдну сцену, що відбувалася в студії, ледь поліцейські увійшли до великої кімнати.

На зеленому дивані м'язистий «Гінденбург» трудився над голою жінкою, віддалено схожою на Мату Харі. Поряд стояв рядовий солдат у шпильастому шоломі. Чи стояв він у черзі до «Мати Харі», чи мав надавати допомогу в сексуальних утіхах своєму «генерал-фельмаршалу» було незрозуміло. Інші актори, половина з яких оголені, спостерігали за дійством у світли прожекторів, перемовляючись між собою. Чоловічок із козячою борідкою зігнувся на фотокамерою і віддавав команди «генерал-фельдмаршалу».

— Поверніть Софі задом до мене... ще трохи... саме так. Не ворушитись, і-і-і — знято!

Ще один знімок в камері. Чудово. Усі докази. Ніхто з присутніх і не помітив, що в студію потрапило понад десяток поліцейських із пістолетами напоготові. Молоді поліцейські витягували шиї, щоб все роздивитися, і проштовхалися до кімнати. У цій метушні впав та розбився один із прожекторів.

Розмови стихли. Усі обличчя повернулися до дверей, завмерши у цей момент. Тільки «Гінденбург» і «Мата Харі» не збивалися з ритму.

— Затримання! Поліція! — крикнув Вольтер у кімнату. — Усі відправляються в Управління! Опір марний. Усе залишити на місцях! Особливо, якщо це подібне на зброю!

Тепер «Гінденбург» і «Мата Харі» також подивилися. Ніхто не намагався чинити спротиву. Дехто підняв руки вгору, інші рефлекторно поприкривали ними геніталії. Усі чотири жінки в студії були напівголі або не одягнені. Поліціантки поприкривали їх ковдрами, після них до справи взялися хлопці в уніформі. Клацнули перші кайданки. Кьоніг спробував щось пробурмотіти про еротику та свободу мистецтва, проте змовк, коли Вольтер гаркнув на нього. Потім по черзі пішли знаменитості. «Бісмарк» — клац, «король Фрідрік» — клац. У «Старого Фріца» виступили сльози на очах, коли його закували в залізо. Усі були запаковані по черзі. «Гінденбурга» та «Мату Харі» довелося стягувати з канапи. Юнаки зі спецзагону затіяли легку розвагу. І отримали задоволення.

Рат побачив достатньо та й повернувся назад до сходів. Жодної небезпеки, що хтось утече. Він сперся на перила й дивився вниз, тоді зняв капелюха, поскубуючи сіру повсть. Після того, як тут усе закінчиться, почнуться

допити в Управлінні. Купа роботи, щоб притиснути до стінки кілька щурів, які за гроші фотографують чийсь статеві акти та принижують національні почуття. До тінювих босів, які крутять великими сумами, однаково ніхто не дотягнеться, натомість потрапить за ґрати кілька пішаків. Ланке відзвітує перед своїм начальством, і все залишиться без змін. Рат змушений був докласти зусиль, щоб побачити в усьому цьому сенс. Не те щоб він схвалював порнографію. Але надто нею і не переймався. Таким уже був світ, який зійшов із рельсів. Революція 1919 перевернула всі моральні цінності з ніг на голову, 1923 призвела до інфляції всього матеріального. Чи в поліції не було важливіших речей, якими треба було займатися? Підтримувати спокій та порядок, приміром, чи піклуватися, щоб ніхто безкарно не убивав іншого? У комісії з розслідування вбивств він знав, чому працює в поліції. А в інспекції з моралі? Кого турбує це порно більше чи менше? Хіба самопроголошених святенників, яких у Республіці розвелося достобіса, але він до таких не належав.

Шум туалетного зливу перервав хід думок. На сходовій клітці відчинилися двері. Худий чолов'яга збирався накинути підтяжки на майку й здригнувся, побачивши Рата трохи вище. Комісар упізнав це обличчя. Обличчя, яке поки було відсутнє в колекції. Гострі вуса, суворі очі, які мали здивований вигляд. Фальшивому «Вільгельму II» знадобилося кілька секунд, щоб зорієнтуватися. Він миттю перескочив перила, пролетівши півповерху. Його кроки застукотіли сходами в ритмі швидкого стакатто. Рат кинувся за ним. Інстинктивно. Він був поліцейський, він переслідував злочинця. І в даний момент проступок переслідуваного полягав у тому, що він зображав відставного кайзера, який фотографується під час сексу. Часу для сповіщення колег не було. На сходовій клітці було так темно, що не видно було сходинок. Рат більше спотикався, ніж біг. Нарешті він дістався першого поверху. Світло вдарило в очі. Він ледь не спіткнувся об спецпризначенця, який щойно піднімався зі землі.

— Де він? — запитав Гереон, і молодий поліцейський, який п'ять хвилин тому жартував про розваги імператора, із невдоволенням поглядом вказав у напрямку Германштрасе.

— Я переслідую втікача. Зробіть повідомлення, — гукнув Рат. Потім кинувся через арку на Германштрасе. Дощ припинився, але асфальт був досі вологим та чорним. Перед будинком стояла спецмашина, яка повинна була забрати врожай облави й привезти його на Алекс. Але куди подівся «Вільгельм II»? Рат роззирнувся. Скрізь уздовж дороги, частково на тротуарі, частково на шосе, лежали будівельні матеріали. Пішоходи та автомобілі ледь протискувалися повз балки, швелери й металеві труби, що були призначені для будівництва метрополітену під Германштрасе. Між тим водії

авто для перевезення затриманих вийшов і вказав жестом напрямок. Рат видряпався з прокльонами по купі дощок, звідки побачив порнокайзера: той зі звисаючими підтяжками збігав вниз по Германштрасе в напрямку Германплац.

— Стоп, стояти! Поліція! — вигукнув Рат. Його крик подіяв на «Вільгельма II» як стартовий постріл. Чоловік випростався і метнувся поперек дороги до тротуару, розштовхуючи перехожих.

— Тримайте цього втікача! — заволав Рат. — Це поліцейська операція! Та ніхто не відреагував.

— Не напружуйся, — почув він позаду знайомий голос. — Люди тут не допомагають лягавим, — Вольтер поплескав його по плечу. — Біжимо, — сказав Дядько й помчав. — Разом затримаємо щура!

Рат був здивований тим, як присадкуватий та огрядний Вольтер швидко помчався вниз спадистою Германштрасе. Лець спромогався його наздогнати. Лише перед самою Германплац перегнав його.

— Ви бачите його? — лець звів дихання Рат. Він відчував кольки в боці й повинен був притулитися до вуличного літаря. Тільки тоді він зрозумів, що все ще тримає капелюха в руках, тож надягнув його. Вольтер кивнув у бік Германплац. Перед ними здіймався до неба гігантський колос Карштадт-Рохбаус. Новий універмаг мав привнести в статечну Германплац подих Нью-Йорка. Інавгурація була запланована цього літа, але поки що там було видно лише величезні риштування, оточені вантажопідйомниками та кранами. Майже на шістдесят метрів угору височили дві вежі, з північного та південного боків. І «Вільгельм II» побіг до південного кута будівельного майданчика, через велике перехрестя, повз сигналячі автомобілі. Він лець не потрапив під колеса 29-го трамваю, що курсував догори по Германштрасе, в останній момент перескочивши рельси під носом скавулячого монстра, і миттю зник із поля зору поліцейських. Тим довелося чекати, поки вагони проминуть. А переслідуваного й слід простиг. Обидва перетнули перехрестя і спостерігали за площею.

— У вагон він не міг заскочити, — припустив Вольтер. — У нього було надто мало часу.

— Але для цього в нього був час, — сказав Рат, вказуючи на будівельну огорожу. Двометрова стіна з дощок, обклеєна плакатами, обгороджувала будмайданчик універмагу від людського натовпу на Германплац.

Дядько кивнув. Вони наблизилися до будівництва, їхні очі шукали місце, де чоловік міг перелізти через огорожу. «Здобудьте свої права! Маршируємо 1 травня!» — намалював хтось червоною фарбою по паркану, попсувши кілька інших рекламних оголошень.

Там! Афіша!

Герен зиркнув на Вольтера. Той, мабуть, зауважив те саме одночасно. Вони наблизилися до реклами «Sinalco» й уважно огледіли її. Над «S» і нижче «C» папір був розірваний. Брудні відбитки взуття. Відсутність інших пошкоджень. Хтось видирався догори.

Вольтер завмер у позі вождя, Рат же забрався на слизкий вологий пеньок і заглянув над дерев'яною огорожею. Насправді він його побачив! «Вільгельм II» мчав у напрямку Урбанштрассе й майже добігав протилежного боку будмайданчика. Віддаль, що займав фасад будівлі вздовж Германплацу, становила десь близько трьохсот метрів.

— Він хоче до Урбанштрассе! Зупинімо його, — крикнув він Дядькові, переліз через паркан і відновив погоню. Якби Бруно кинувся напереріз, вони б взяли його в кліщі. «Вільгельм II» помітив переслідувача, його погляд помітно напружився. Фальшімператор уже перебував на висоті північної вежі, минаючи вантажний ліфт, прямуючи прямо до огорожі на Урбанштрассе. Зараз він потрапить у пастку! Але чоловік зупинився. Розвернувся і зник за сталевим риштуванням ліфта — і тоді Рат побачив, як він видряпується металевою арматурою, спритно, як шур. Він так швидко не здавався. Рат довго не роздумував, він мусив переслідувати.

Неможливо було таке повторити, бо порнокайзер діяв як альпініст чи акробат. Або як обидва разом. Таке не для поліцейського без циркового досвіду. Рат облишив риштування і кинувся до найближчих сходів. Обережно, поверх за поверхом, він піднімався догори, не випускаючи з поля зору спритного шура. Сьогодні була неділя, величезне будівництво було порожнім. Лише двоє людей переміщалися в плутанині сталі й дерева. Потім сходи закінчилися. На сьомому поверсі не було і риштувань, на рівні головного корпусу. Але біля північної вежі, що нагадувала розвалений хмарочос, височів вантажний ліфт, конструкції якого продовжувалися ще на кілька поверхів. «Вільгельм» видряпувався далі. Він хотів досягти вершини? Це майже так і виглядало. Рат застогнав. Тільки не дивитися вниз, благав він себе, тільки не вниз! Догори в ліфті піднімався лжекайзер. На висоті шістдесят метрів. Рат намагався не думати про це й дивився прямо вперед. Йому довелося пройти кілька метрів по хиткій балці, щоб дістатися до північної вежі. Наступні риштування, чергові сходи, сходження тривало. Він більше не бачив переслідovanого. Немає значення, треба просто підніматися, вони спіймають його. І тоді він дійшов до кінця каркасу вежі. Ратові зненацька забракло повітря, і він притулювся головою до холодної залізної балки.

Задихаючись, він озирнувся. Де був переслідований? Нічого не можна побачити. Невже покидьок вирішив просто здатися? Він повинен би зрозуміти, що все це безглуздо!

ЗМІСТ

I. СМЕРТЬ У ЛАНДВЕР-КАНАЛІ

(28 квітня — 10 травня 1929 року)	5
1	7
2	10
3	26
4	36
5	41
6	47
7	58
8	63
9	70
10	80
11	92
12	112
13	117
14	125
15	138

II. ІНСПЕКЦІЯ А

(11—21 травня 1929 року)	155
16	157
17	161
18	172
19	187
20	198
21	215
22	230
23	245
24	259
25	271

III. УСЯ ПРАВДА

(21 травня — 21 червня 1929 року)	277
26	279
27	289
28	299
29	314
30	336
31	360
32	369
33	382
34	390
35	401